

Luboš Vinš

**LILIANA
A JINÉ BÁSNĚ**

Luboš Vinš

**LILIANA
A JINÉ BÁSNĚ**

Plzeň 2025

© Luboš Vinš - heirs, 2025
Photos © Ivana Řezáčová - heirs, 2025
Epilogue © Vladimír Novotný, 2025

*lepší je
blouznit
nežli znít
falešně*

TRÁPENÍ

Loučení

měla vlasy
lesního medu
a místo úst
kopřivového motýla

pozval jsem ji
na měsíc v úplňku
na stáda vorvaňů
na klínovou horu

jarní vánicí
rozkvetlou alejí
kouskem dřeva
z chininového stromu
a Pelyňkem
Ivana Wernische

máš mne ráda
nemáš mne ráda
nemohu uvěřit
jak jsi krásná

plachty už ze zálivu
sfouknul vítr
bílé lístečky
opadaly

jsou to mé oči
anebo tvé oči
točí
se
mi
hlava
přidrží se
secesního zábradlíčka
našeho usínání

létání
větroňů křídlatých
létání vysoko
v oblacích

ještě vidět
jenom ses ušklíbla
když jsem se zeptal
jestli mě můžeš

jak bys mohla
máš jiného

Povídala moje milá

povídala moje milá
že by se mnou
ráda byla
ale že chce být raděj
andělem

noc přikryla její slova
nahore nad námi
se pohnul měsíc

jindy se ke mně
naklonila
a pak povídá: tak a teď ti do hlavy vidím
jsem tam já
jenomže obráceně

cožpak je moje hlava
zrcadlo
miláčku?
a vidíš tam také mořské koníky

našel jsem strom
ve kterém je prý zakleta
krásná Mahulena

pokouším se ji líbat
na začarovaná ústa
však moje rty
nahmataly jenom tmu

a co tam ještě vidíš
vidíš tam také podvečer
ve kterém hraju na vypůjčenou
harmoniku
stínům opuštěných
sobotních domů?

že jsem byl včera u jezu
a že jsem dneska potkal někoho
kdo ti byl podobný?

jak jsem se dotknul kůry
toho stromu
z očí mu padaly
skořicové slzy

a jako bych slyšel hlas
svoji milé
probud' se, človíčku!

v dálce se
posunovala podivná tykadla
která jako by nás
ani nepotřebovala
vidět

povídala moje milá
že by se mnou
ráda byla
ale že bude raděj
andělem

který všechny hory přeletí
a objeví tajemství
že bych jí kolomazí
křídla polepil

jenom si leť
miláčku
ale vrať se
podkováři už chystají
podkovy
mořským koním
a v kotli se vaří
sváteční polévka

najednou strom zmizel
a místo něj
stojí přede mnou
moje milá

ještě si myslíš
že mi do hlavy vidíš
říká
a na mne se při tom
dívá

Jsi léto

jsi léto
taková jakou tě znám
jsi léto
vlasy ti voní létem
jsi taková jaká jsi
jakou tě mám zarytou
někde na dně
duše

jsi jaro

před kterým se najednou
otevřela
strašlivá propast bytí

všechno jsi pokazil
už není ani jeden den
ve kterém bys na mě
nemyslel
a já opravdu nikoho nemám
ani tebe

promiň já si jenom
mys-
lel
ničemu nerozumíš
běž si sám chytat ty tvoje
motýly

ale já si opravdu myslel
už toho nech, ano
nebo odejdu
stejně už mě
neuvidíš

koukej si sám do nebe
třeba tam odtud
opravdu přiletí nějaký anděl
já nejsem anděl, víš
miláčku

ale co bude se mnou
vždyť já...
dělej si co chceš

neodcházej ještě, prosím
vždyť ty jsi...

ne, nic nejsem
ahoj
s nezlob tady
já už musím

stejně mi jede auttoobbus

Odloučení

jsem teď dvojí
jednou tě mám
podruhé zas nemám
jednou s tebou
jednou bez tebe

potuluji se po stezkách
žab a srnců
divoký makak

zbavuji se od všeho dobrého
zbavuji se od všeho zlého

kde je ta tvář
kam se
poděla
stále ji hledám

les je plný
rozžatých stromů
motám se
zasažen šlahouny ostružin
stále tě nenacházím

jsem dvojí
jednou já
jednou ty
jednou s tebou
jednou bez tebe

hledám tě na louce
vypil jsem
z kalíšku kontryhelu
noční déšť

a co ty
děláš
miláčku
počítáš svoje miláčky?

po lese se toulám
poslouchám jelení křik
kam jsi se poděla

počkej, posílám ti
jahodové políbení
očernělé v noci
v noci černých jahod

když přijedeš tak tady budeš
to víš

Anděl

potkal jsem včera
bledého anděla
byl celý bílý
jenom křídla měl slepená
vlastní krví

vypadl asi
nevím z kolikátého patra
života
zasažen nadějí
že může létat

lehl jsem si k němu
na zem
a třásl se s ním strachy
sdílel jsem
jeho ústa
i bodliny jeho duše

nemám nic, povídal
všechno mi schází
ale máš přeci mne!

smutně se na mě podíval
a v jeho očích
byl pláč

zamrazilo mě
bylo vidět jeho
lidské srdce
jak se chvěje
nalevo od
polámaných křídel

proč jenom jsme si
více nepovídali
proč jsme jenom
nemluvili víc
o tobě?

jak mohu vědět
jestli tě ještě kdy
uvidím
jestli tě ještě někdy
potkám
jak bych mohl bez tebe
žít?

po mých slovech
se anděl zvedl
unaveně roztáhl křídla
dotkl se
mého
mého
srdce
a namáhavě vzlétl

jak stoupal výš
usmál se na mě
a já cítil smutek
až k smrti
a plachou lásku
která měla bosé nohy
suché rty
a uplakané oči

mohu tě milovat
neodcházej

Lod'

v zálivu
přímo u mých nohou
kotví stará loď
porostlá divokou růží
plná rzi a bodláčí

kolem ní
se motají námořníci
s polámanými vesly
a solí v očích

záliv je bezedný
jako sama noc
na dně svítí hvězdy

uvnitř lodi spí
včelí královna
uspaná pohádkou
o vodě

tak spím já v tobě
schoulen pod obloukem
zanedbaného mostu

na vlnách loď
plná šilenců
chystajících se opustit
tento svět

holýma rukama
rvou
trní lásky
která je sama podstata
bytí

ztrácí se jim svět
ale nikoho nenapadne
vstoupit do hlubin
a vydat se
k podmořským útesům

jsou omámeni vůní
planých růží

u mých nohou
oceán
a v něm spíš ty
moje milá

spíš tak neklidně
tak neklidně
jako žiješ
celou noc jsem
oka nezamhouřil

dívám se na tebe
a cítím
jak jsme si
cizí
mizíš mi někam
za sněhový oblak

jako by nebylo dost toho
že mě nemáš ráda

Paříž
kterou nikdy neuvidím
lásku nemilovanou
starou loď
natřenou dehtem
ve které spí
včelí královna
to je všechno
co mám

a teď nevím
mám-li se smát
nebo plakat

Pátek

ty mě
vždycky tak obklíčíš
říkalas

a mezi tím
co v tvé paměti
tály jiné ruce
a něčí dech
vystupoval otevřeným oknem

já se propadal do prázdna
do propasti
jejíž okraje byly lemovány
špačky z cigaret

pak jsi řekla ne,
už tě nechci trápit
a otočila ses ke mně
zády

tak to skončilo
skončilo něco
co vlastně ani
nezačalo

mojí
duší
se prolila kapka
jeđu

a teď tady zase stojím
dívám se z okna
na truhlík s květinami
které jsem zasadil

dívám se na mraky
které jsem jednou podobné
zvířatům
a jindy zase
lidem

už na nic nečekám
nečekám na zázrak
miláčku

Obraz od pana Vincenta

obraz
od pana Vincenta
pohled z okna
medového domu

na louce sebou
hází
žlutý sníh
a nad ním květy

ten dům má ve znaku
ucho
odkrojené břitvou
jako krajíc chleba

ted' už vím
že krása může vzejít
jedině z bolesti
zrovna tak jako láska

ted' už vím
že na světě není
důležitější věci
nežli je ona
že žlutý sníh může zaplavit
každého z nás

beru si na noc
do dlaně
kámen
abych nebyl sám
abych na tebe nemyslel

beru si na noc do dlaně
ten podivný obraz
jako by patřil
k tobě

ale na tebe už nemyslím
jako na svého miláčka
myslím si na laně
v hlubokém údolí
mezi kterými se prochází páv

Cestou domů

mír
tohoto večera
západ slunce
červánky
mlha tonoucí u země

ne, já nezapomínám
jenom se vzpomínky mění
v něco jiného

v pavoučí listí
v lopuchové věnce
kolem hlavy mé královny

ale tou už nejsi ty
zůstala jenom úzkost
stahující srdce

ještě ke mně chodíš
jako mráz po těle
jako dubnová noc

anebo myslíš
že už bych mohl
milovat nějakou jinou
nahou královnu?

léto se znova vrací
ale tys odešla
a já ti říkal, že voníš jako léto

je čas
vypouštění jezů
stromy setřásají vlnu
která se mi lepí na ústa
jaký
je to
čas

ještě ke mně chodíš
jako vzpomínka
se smíchem nakláníš hlavu
tvoje vlasy se mě
dotknou
Luboši! vylétlo ti z úst

ano, já jsem si tě vymyslel
jako tropického motýla
jako svoji milou

ještě ke mně občas chodíš
ale to už nejsi ty
jenom touha

bud' létem
moje milá

TICHO

Vodopád

do lesa
voda zpívá

však mráz
v ticho ji
promění

a jen křišťál
do varhan píšťal
dýchá

teprve mlčením
stane se nápěv
básní

Noc

ticho
modři noci
obléká hvězdnou zář

od věčnosti se chvějící
panenstvím lásky

prvorozenectvím
k bolesti

mraky
srdce napité
doteky
pomalu klesají

přicházím zvěstovat

Zima

zima
bílo až do bíla
sněhu všude

hýčkání milostí
hřešíme...

Za noci

za noci
měsíčná loď
zdivočelá mrazem
psi po ní vyjí

sněhovou plání
plaší se
ostré oharky

noc fialoví
vzduch jektá
široko daleko
ani človíčka

vím sám
co to znamená opustit
a znovu nalézat

to
co bylo
ale ještě není

Jitřní

dveře zaváté
mrzne až praští
mráz před prahem kleká

uvnitř srdcí chór
pěje oslavnou píseň

Stopy

pohybují se
krajinou
sněhu

bílá stopa
za mnou letí
však dvojí ji nalézám

jedna
po duši
druhá pak
otiskem těla

Noční hodina

měsíční svit
co se mi do okna chyt
čím je to čím

že dnes tak dlouho
bdím

měsíční světlo
bílý stín
lod'
co dává ostatním lodím
svůj klín

15. ledna

(Alešovi U.)

již od rána sněží
a to je ta pravá chvíle
pro báseň

aby mohla být napájena
z růžových struků imaginace
aby mohla být rozvažována
jako se váží radost

aby mohla být máčena
do slzí

vločky
se ke dnu snášejí
v bocích se kloní
podobny korábům

a vzduch
je kouzelnou lodí
kterou odplouvám
a již se nevracím

Soužení

vodu
vlna zvedá
měsíční svit
srdce tmí

vzdálených břehů
toužebný pel
lodě vítr zanáší

hlubiny
světlem hrají
řasy mořské

hladina hasne
uléháš spát
jenom ve snu
se mi podobáš

V zahradě

byla taková doba
kdy med
balil jsem do básní

ale med došel
i básní je
pomálu

na čem se popásat
včeličky moje budou
kde najdou květů?

dlužno nám milosti
abychom milost
mohli si vyprosit

Svítání

dech slunce
v růžovém oparu
srdce chví

zlatistý oř
vzpíná se
drcen spekter laděním

není to krušné
být poután zemí
když touha
vzhůru letí?

Tání

země milostná
když do plodnosti nové
vcházíš očištěna

ještě snad panenská
už z jejích hlubin
stoupají šťávy
které všechno tvorstvo
jitří

šepot potůčku
v dálce splývá s bílou
ale již chvěje se jarem

větve stříbřené
ranním mrazem
k polednímu slábnou

a do jejich pomalého tání
plete se pokušení

Jaro

je velký trýznitel
a ten kdo to tuší
vydává se za ním do polí
a do lesů

propíjí tak samotu
doutnající mu
v žilách

však samotu vítěznou
naplněnou zpěvem
stromů a trav

jistou
že Někdo slaví

Jarní

krajina je zjevení
o kterém se nám zdálo
za dlouhých nocí

stále nová
znova ochotna
nechat se objevovat poutníky

sněhy
sluncem napitá
voda vodu stíhá

z dalekých krajín svistot
křídel ptačích

Odevzdání

ticho
tak silné
že se propadá
do prostoru srdce

samota živá
tepem očekávání
kdy stačí přihodit chrastí
a paměť zaplane

aby nakreslila obraz
té dávno milované
věčnosti

Země

pokorně
naše kroky snáší
nebi vzdálena

pod pluhem se
nezachvěje

a když smrt
hřbitovy její
našimi těly stele

přijímá
co zpět se
navrací

a jak duše
o jiné radosti zpívá
odkrývá své tajemství

LILIANA

Liliano, krásná dámo
chtěl bych vás milovat
postavím dům
kde budete přebývat
nosit krásný šat

jste oblečena
neoblečená
že ani král Šalamoun
v celé své nádheře
nebyl lépe oděn

bude čerstvě vybíláno
mlčky bílo
jen pro vás
Liliano

proč tak smutně voníte
vy víte
že jsem lhář

Liliano, krásná dámo
chtěl bych vás milovat
sbírám světem
vaše přání

ale dům nemám
však pokojík bílý
a já celý provinilý
opustíte, Liliano

já do vody vás dám
a čaj udělám
bude nám spolu
pěkně

jenom nic neříkejte
chci být sám

když jste se ráno
probudila
celá něžná
Bohu milá

ještě v rozespání
dva krásné květy
rozvila

v nich jitro
oslavila
zemi i slunce
pozdravila

přeci
po domově
se stýská

a tak po vašem šatu
průzračná slza
jakoby rosa

tvé milosrdenství
je jako řeka
je bez konce

a tvá láska
jako moře

rozprostírá se
od východu k západ
a od západu k východu

je bez hranic

lastury
plavuně
zkamenělé břehy mořské

duše zemřelých
věčnost
slunce
duše
bojující o jednotu

báseň

takový stav
je jen pod zemí
a na zemi
život

a to vše
Bůh
co svět světem
co vesmír vesmírem
On je radost

já jsem ten
který jsem
řekl

barevné duše mluvících
v obrazech listů
kresby lodiček a domů
paprsky milující zeleň
i žhavé dráhy neuronů

zde není zde
a pod zemí není pod zemí
a já není já, Liliano

je tajemství

blankytná křídla netopýrů
chřípí dráždí vůně
naftalínu
trudno je, Liliano

a také jiný stav
když do duše vstupuje On
král králů

jsem ten, který jsem
Liliano

prší
les je plný čekání
koně
se pasou na louce

a ty nevíš
ty nic nevíš, Liliano

prší
mraků ubývá
vzduch se suší
pod okapy
začínají létat komáři

v šesti dnech
stvořils svět, Pane
ten šestý den člověka
abys nad tím vším kraloval

a den sedmý
ten jsi, Pane
vyhradil sobě
jako den odpočinku
abychom ti vzdávali dík

děšť
cožpak to znamená
že už není jiná možnost, Liliano?

člověku
dal jméno Adam
a potom tebe

proč mlčíš, Liliano?
tys také z rodu té Evy!

sedmý den
přestal Bůh tvořit
a co potom, Liliano

ty to víš
ale nechceš povědět

stále prší
kapičky drobné
že ti práší po obočí

tak pověz
že potom odpočíval
ale tak, aby na na všechno viděl

a dál?

dál?

můj Pán
něco neskutečně blízkého
jako děcko v matčině lůně
nacházím sám sebe

hlučící dav
na samé hranici
včelí plást
jezdec podél
zlátnoucího obilí
plané růže

dům
v jeho základech mlýnské kameny
vzduch jako víno, Liliano
vlaštovky
s ptačí řečí
měsíc vetřelec
s pochybnostmi

deštivo
jako v ten den, když Pán
na hoře Sínaj
promluvil k Mojžíšovi
sestup dolů
tvůj lid, který jsi vyvedl z egyptské země
se vrhá do zkázy
brzy uhnuli z cesty
kterou jsem jim přikázal

a on šel
čtyřicet dní tonul v slzách
aby je vykoupil

Liliano,
je to nekonečná řeka
vzdálené ticho v plazmatu hvězdy
milování

lastury
tančících utonulých
Eliášův oheň
bouře

smím se zeptat
odpovíš mi, Liliano?

moře stoupá
voda zaplavuje
vrcholky hor
Boží mlýny

potom zase slunce
jenom v blátě
otisky dvou párů
bosých nohou

už věříš, Liliano?

v čas podzimní

můj podzime
ty svátku bláznů
rozhazuješ to
co rok nastrádal

kdo by tvé barvy zaměnil
velice by pochybil

větre
ty tuláku
jež nosíš na rtech
černé vlasy
egyptských otrokyň

a v hrdle svíráš
poušť

větre
ani ty
hodině smutku
neujdeš

řeko
ty vážná
moudrost od pramene
přinášíš

však kdo ji zvedne?

jenom klid
ještě je čas
ještě se nebrousí nože
ještě jsou hlavičky celé

ale až říjen
prosekne tepnu
budu se za vás
modlit

smutné to
loučení
proč odcházíte, Liliano?

Slunce se zrcadlí
v záplavách města
a ráno
s vlečkou mlhy

vzduch začíná štípat
a pavouci
sedmirucí ptáci
se stěhují

kam byste šla
vždyť nám tady spolu
bylo dobře
budete mi
přes zimu
scházet

voníte
jako když se srdce
se srdcem snoubí

a jste taková něžná
až k lítosti

tak už jděte
vím že vás posílá
a nevěšte hlavu
On nás miluje
víc než si můžem přát

Utrpení mladého literáta

Na juvenile, ať básnické či prozaické, se mnohdy pohlíží s neoprávněným despektem, jak však máme přistupovat k textům, které už juveniliemi nejsou, vznikly jako zjevný výtvor autora tvůrčího zrání, leč ponejvíce z mimoliterárních důvodů nespátřily v době svého vzniku ani později příslovečné světlo světa? Takový osud potkal svého druhu post-juvenile výrazného západočeského básníka a prozaika Luboše Vinše (1959–2014), jenž za „normalizace“ nemohl a snad si ani nepřál publikovat a jenž shodou okolností vydal svou první knížku v předvečer dovršení Kristových let. Nikoli v literární propasti zapomnění, nýbrž v pomyslné tajemné jeskyni ukrývající autorovu pozůstalost tak zdánlivě jednou provždy zůstaly četné poetické a prozaické texty z času Vinšova plzeňského mládí.

Po roce 1989 již Luboš Vinš častěji publikoval, své verše a prózy uveřejňoval časopisecky (obzvláště v Plži), také však během svého předčasně přetrženého života stihl vydat i básnické sbírky, ty ovšem pokaždé představovaly určitou výseč sui generis z jeho nepřestávajícího básnění. Želbohu až posmrtně byla v pražském Malvernu vydána kniha veršů Až jednou nebudem a nedlouho nato vyšel v Pro libris v Edici Ulita – pod názvem Hrouťící se tíže (2016) – paralelní, poněkud rozšířený výběr z autorových básní, doplněný i o ukázkou jeho epistolární esejistiky. Vesměs šlo o Vinšovy texty z posledního období jeho života, v rukopise ale i nadále setrvaly zmíněné básnickovy post-juvenile. Nemluvě o jeho neznámých a až na výjimky nepublikovaných prozaických textech, zahrnujících kromě generačních svědectví (mj. o „normalizačním“ žití-nežití v Plzni) také pokusy o subtilní, ale i experimentální románovou výpověď. Na ně se zřejmě dostane, jedině když se jich dopátrá literární archeologie.

Nicméně se v rozptýlené autorově pozůstalosti zachovaly nikoli celistvě komponované sbírky, nýbrž kromě jednotlivých básní též určité cykly, které v předkládaném výběru – byť to přímo nepotvrzuje případné datování některých veršů – pocházejí z druhé poloviny osmdesátých let minulého věku. Neboli z údobí, kdy

Luboš Vinš žil a pracoval v Plzni (čili dlouho před návratem do Blatné) a kdy se mu i zmíněná Kristova léta ještě zdála značně vzdálená. A to zejména v ovzduší, za něhož zjišťoval, že se veškerý čas jako by zastavil, snad jen s výjimkou přejného sdílení nadčasových hodnot, jichž se ale v tehdejší světě opon železných a především svíravých opon myšlenkových i v životě vyskytovalo sedmibolestně poskrovnu. Pokud však autor po uplynutí dvou desetiletí vnímal svět jako uvedenou „hroutící se tíži“, před rokem 1989 žil nežil v přesvědčení, že tíže nejen doléhá na lidské příběhy, ale tenkrát se už skutečně zhroutila. Jak v takovém rozpoložení psát a jak za této situace tvořit?

Ve svých tehdy nepublikovaných post-juveniliích, které mladý literát nejednou rozdával pouze svým nejbližším přátelům a nikterak nepomýšlel na jejich vydání, svou básnickou parketu citlivě hledající Vinš nikoli náhodou představuje a promlouvá jako neobyčejně křehký a navenek nadmíru zranitelný lyrik, vyhlížející tváří v tvář kalnému času alespoň třpytky naděje. Zároveň však, možná v ještě větší a ještě dychtivější míře, také vyhledává sebemenší doteky povznášející mimočasovosti. Poněvadž ji téměř nenalézá v profánní skutečnosti, spatřuje ji a vyhlíží též v pohádkových ozvucích, ve folklorní inspiraci, v polosnových dívčích siluetách, leč především ve stále intenzivnějším subtilním nazírání vezdejšího světa jako bytostně lyrického, a tudíž i všehomíru veskrze básnického. Lyrika jako způsob existence se našemu mladému literátovi stává svébytným štítem, za nějž skrývá i své přetrvávající jinošské citové utrpení.

S nadsázkou řečeno žil plzeňský literární talent Luboš Vinš před rokem 1989 jako básníci Werther 20. století, vzývající jak mytickou Lilianu, tak i světélkující životní naději. Jeho generace v ni věřila.

Vladimír Novotný

P.S. Strojopisné originály autorových básní, zprvu šířené v několika výtiscích na průklepovém papíře, stejně jako doprovodné fotografie Ivany Řezáčové z předlistopadové Plzně, pocházejí ze soukromého archivu Iva Hucla.

OBSAH

TRÁPENÍ

Loučení	8
Povídala moje milá	10
Jsi léto	12
Odloučení	14
Anděl	16
Lod'	18
Pátek	20
Obraz od pana Vincenta	21
Cestou domů	22

TICHO

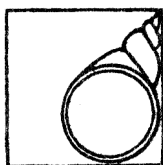
Vodopád	26
Noc	27
Zima	28
Za noci	29
Jitřní	30
Stopy	31
Noční hodina	32
15. ledna	33
Soužení	34
V zahradě	35
Svítání	36
Tání	37
Jaro	38
Jarní	39
Odevzdání	40
Země	41

LILIANA

„Liliano, krásná dámo...“	44
---------------------------------	----

Utrpení mladého literáta

(Vladimír Novotný)	52
--------------------------	----

Edice Ulita
svazek 76

Luboš Vinš
LILIANA
A JINÉ BÁSNĚ

V Pro libris vydala Knihovna města Plzně, p.o.

Edici řídí Vladimír Novotný
Fotografie Ivana Řezáčová
Doslov Vladimír Novotný
Redakce Vladimír Novotný a Jana Horáková
Typografická příprava Miloslav Krist – ArtKrist
Tisk MKTisk Tomáš Kratochvíl

Plzeň 2025

ISBN: 978-80-88282-31-0

Knihovna